

Zuid-Afrikaansche
Vlugschriften.

No. 8.

PRIJS 10 CENTS.

Wat ik zag en hoorde
op een Ambulancetrein.

Ervaringen van een Roode-Kruis-man.

MEDEGEDEELD DOOR

J. A. WORMSER.

DORDRECHT,
CORNs. MORKS Oz.
1900.

2510

DE AMBULANCE-TREIN.

De ambulance-trein verliet voor de eerste maal Pretoria.

Dit was toch te mooi. Daar was die groot wit wagen met al die bedde! Daar was die mooi wagen met die compaartiments voor die nurses en die dokters en die keuken en die store! Mastig, dat was een achtermekaar soort van een ding! En dan die mooi rooi kruise wat buitenkant geschilderd was! Nee, dat was te mooi. Bij elk station kwam een zwerm om al dat moois te bekijken.

Tantes veegden met een rooden zakdoek in hun oog en zeiden: „Dit is toch te treurig om te denk, hoe onze arme mense wat hulle bloed fêr die land gé, moet daar inkom.” En als wij ze trachtten te troosten door te zeggen, „dat ze konden zien hoe goed ze zouden worden opgepast, as hulle iets overkom,” verklaarde tante, „dat wij niet die geval van een Afrikaander kon verstaan.”

„Dokter,” (dezen titel krijgt elk ambulanceman en hij moet zich daaraan gewennen) „dokter, is die trein van die gouvernement gestuur?” „Nea, dat is van die „Roode

Kruis" en die Z. A. S. M. het die wagen met die bedde gemaakt." „Ja dokter."

„Die Hollanders," merkt een der omstanders op, „help ons toch banje!" „Ja," is 't antwoord, „die gouvernement het hulle gehuur en pataal mos die geld. Jaaa."

Op de eerste standplaats ontstond een algemeene ziekte.

Zoodra men hoorde, dat die „trein van die gewondes" daar was en dat daar een klomp dokters was, werd ieder 'n bietje ziekerig.

„Dokter, zal jij dan nie 'n bietje medicijnen fèr mij gè?" „Wat mankeer?" „Nea dokter, mijn pens is banje zeer. Ek kan glad nie kos in hou nie, ek is banje zwak." Ondertusschen ziet de man er gezond uit en eet met smaak een stuk brood met jam. Enfin, hij „krij pillen." Een vriend, die bij hem is, vindt de gelegenheid te mooi om die zoo, zonder daar zijn voordeel mede te doen, te laten voorbijgaan.

„Dokter kan mij ook gerust 'n bietje medicijnen gé. Ek voel ook ziekerig. Ek het 'n steek tusschen die blaren en voel banje pap."

„Weet jij wat, neef, neem mar 'n bietje casterolie, dat zal goed wees." „Nea wat, die help niks. Zal dokter mij nie 'n bietje goed gé om die maag warm te maak? Ek geloô, ek het kou op die maag." „Wat wou jij dan hebben?"

„Nea, 'n bietje fransch-brandie of whiskey of zoo."

„Nea, jong, die het ons hier nie op die trein."

„Nou, dan zal ek mar lievenster niks vat.” En neef gaat heen.

Gelukkig vértrekt de trein den volgenden morgen en met hem de meeste kwalen.

PATIËNTEN.

Het wagentje door zes muilen getrokken, rijdt „zoetjes oër die klippen.” Het zijn zwaar gewonden of erge zieken. Voorzichtig worden ze op de draagbaar gelegd en behoedzaam in hunne bedden geveleid. Een paar typhuslijders met wild rollende oogen, een ander met een wonde in de borst, en een vierde met een ernstige hoofdwond. Hij is voor altijd in zijn geestvermogens gekrenkt en spreekt over zijn schoenen die gestolen zijn, en een wandeling naar Elands-laagte, waar zijn geweer is blijven liggen. Hij was lid van 't Iersche corps en „wants to join his comrades to look for his gun.”

Het tweede wagentje brengt een even ernstige „vracht”.

Vlak daarop komt de derde last, „licht gewondes”.

Schot in den arm, schram aan hoofd of been, of „pens zeer” en nog zoo een paar vrachtjes en de trein is vol.

Nu gaan wij een bezoek brengen aan de zieken, hun namen vragen voor zooverre dit mogelijk is en uitvinden waarheen ze gaan.

De arme Ier is nog steeds „deurmekaar” volgens een der zusters, en moet met geweld op 't bed gehouden worden. „I lost my boots and I want to have them”. Een nieuw idée van den armen kerel, die u met glazige oogen aanziet.

De ernstig gewonden liggen stil, zijn dankbaar voor wat gedaan is voor hen en verheugd, dat zij nu gemakkelijk liggen, na in een wagentje over klippen en slooten gehotst te zijn.

„Wat mankeer jij, ou-vrind?” vraag ik een der licht gewonden, en zeer kalm antwoordt de man: „Been af.”

Nu zou men zich deerlijk vergissen als men dacht dat het been af was. De man heeft slechts een vleeschwond in de dij. Wij kennen dat echter al. „En jij oom?” „Nea, ek het die koël hier in en daar uit.” De man wijst op zijn rug, vlak bij de rechterlong en onder zijn hart.

„Maar man, jij mot mors dood wees as jij die koël daar gekrij het. Het jij hem gezien?” „Nea, mar ek weet mos.” „Maar dit kan niet zoo wees ou-vrind. Is daar dan nie 'n gat in jou baaitje voorkant?” „Nea, dokter, dits wat ek nou nie kan verstaan nie.” „Al te mets het jij maar zoo gedenk. Laat bietje kijk.” Bij onderzoek blijkt, dat hij door een scherf van een bom geraakt is en dat hij op de borst een schram heeft, door den patroonband ontstaan.

Een vierde heeft infanterie volgens zijn eigen verklaring, doch meent dissentry. „En jij oubaas?” vraag ik een ander. „Ja dokter, die bom het op mij kop gebars en toe het die „liedijt” mij zoo mar malkop

gemaak." „En hoe gaat dit nou, ou baas?" „Nea, ek is nog 'n bietje malkop, mar ek denk, dit zal weer rech worre."

„En jij neef, wat mankeer?" „Nea, dokter, ek weet toch nie!" „Mar jong, hoe kom dat jij dat nie weet, wie zal dit dan weet? Is jij gewond?" „Nea dokter." „Is jij ziek?" „Ja, dokter, mijn pens is heelemaal deur mekaar. Ek het een steek tusschen die blaren, mij maag werk glad nie en ek voel zoo mar zoo."

En zoo gaat het voort.

Eenigen hebben die „bomziekte," volgens hunne medepatiënten en anderen niet ouder dan 23 jaar hebben last van „oude" kwalen, „wat ek al 13 jaar gehad het."

En dan die patiënten, wier maag „onderst-boven" is. Hulle wat al zes maal kasterolie gedrink het en wat nou banje pèns zeer het, en die zoo geheimzinnig u in 't oor fluisteren: „Dokter, hè jij dan nie 'n bietje fransche brandewijn, of wat is zijn naam?"

„Dokter dit zal mij toch tegoeddoen, as ik net zoo'n klein soopje kan krij." „Nea jong, ons het nie brandy, man, dit is net voor mensche, wat wil dood gaan." „Nou dokter, ek wil mos ook dood gaan."

„Dan moet jij mar 'n plan maak, want jij krij niet soopjes."

Nog een enkel geval. „En jij ou baas? Wat mankeer?" „Nea, die aambeien is al te banje in mij kop. Ik het een steek tusschen die blaren en mij maag is onderst boë. Ek het in gen vier dagen kos gehad, ik voel banje slech. Dokter moet toch fer mij 'n bietje medicijnen gé."

En zoo gaat de man voort, aldoor etende en klagende, om over tien minuten in zoeten slaap te vallen en al zijne kwalen te vergeten.

BEZOEKERS.

Reeds van verre is de dichte massa op het platform zichtbaar.

Ooms met grijze baarden, zeuns met „jong hoenderhaar” en tantes wier gezicht diep wegduikt in de zwarte kap. Ook nooitjes is daar met witte dressen en blauwe of rooie kapjes. Hulle kom die gewondes zien. De trein staat stil. Op elk platform van een rijtuig was een man geplaatst om de wacht te houden, anders „storm die burgers die trein.”

Half tusschen een hospitaalwagen en het andere rijtuig zich inwringende, tracht een oude oom zich den toegang tot den wagen te verschaffen.

„Pas op oom, jij zal zeer krij!”

„Dokter, is daar gewondes?” is de wedervraag. Natuurlijk weet hij, dat er gewonden zijn, doch hij wil een gelegenheid hebben om een gesprek te beginnen.

„Ja oom, daar is gewondes.”

„Is daar een klein-de-Bear?”

„Nee oom.”

„Is daar „Labuschanje”?” ¹⁾

¹⁾ Labuschagne (eigen naam.)

„Nee oom.”

„Is daar Stein?”

„Ja, daar is iemand die Stein heet.”

„Watter Stein is hij!”

„Ik weet niet.”

„Is hij altemets getrouwd met die dochter van Grobler van Utrecht zijn district?”

„Ik weet toch niet oom.”

„Is hij zwaar gewond?”

„Neen, niet zoodanig.”

„Wat mankeer?”

„Hij het die koël in 't been.”

„Jaaa! Been af?”

„Nea, niet been af.”

Oom is blijkbaar klaar, doch zoekt naar een andere gelegenheid om meer te vragen.

„Wie is die kleintje wat hier op die deeskantste bed lè?”

„Oom ik weet 't niet, kijk maar op de lijst die buiten hangt, ik heb nu geen tijd meer.”

Ondertusschen hebben een paar tantes zich toegang weten te verwerven tot het platform van den hospitaalwagen en staan met opgewonden gelaat te kijken.

„Dokter, mag ons nie 'n bietje binnenkant kijk of daar ook van onze gewondes is?”

„Neen, dat kan niet. Kijk maar even op de lijst buiten, en als er dan iemand is, dien u kent, zal ik u helpen.”

„Nea ons wil zelf zien.”

„Neen tante, dat kan niet.”

„Och, hulle is zoomar Hollanders,” zegt een nooitje buiten tegen haar ma. „Hulle denk ons Afrikaners gé niet om onze mense.”

„Ja mij kind, 't lijk voor mij ons zal mar altijd onder die vreemde naties moet buig.” „Wach 'n bietje, als ons met die Engelse klaar het, zal ons die Hollanders rech maak,” verklaart een oom.

Er is echter geen tijd daarop te letten, want reeds hebben drie tantes en één oom zich toegang tot den wagen weten te verschaffen, door van achter binnen te komen. „Mensen wees toch zoo goed en ga uit het hospitaal, wij kunnen hier niets doen. 't Is veel te nauw hier.”

„Jä, dokter, ja ons gaan.”

Zij gaan echter niet, vóór de bel luidt en met schrik nemen ze de vlucht.

In een gewoon rijtuig zitten eenige gewonden. Bij het doorgaan van den trein ontdek ik in één coupee zeven licht gewonden. Er mogen er niet meer dan vier in zijn. „Hoe kom is julle hier zeven?”

„Nea, daar is menschen in die andere „compaartiment”.” Ja werkelijk. Bij een zeun, die licht gewond is, een vleeschwond in den arm, zitten een oom, een tante en een klein dochttertje. „Middag dokter!”

„Middag, wat maak jullie hier?” „Nea, dokter ons kom die zeun oppas, ons is net nou opgeklim.”

„Jullie kan hier nie blij nie.”

„Die commandant-generaal het gezé, ons kan met die trein rij.”

„Neen, dat heeft hij niet gezegd, jullie moet hier

uitgaan op 't volgende station. Deze wagen is voor zieke menschen en niet voor gezonden. Wij zullen uw zoon wel oppassen, daar zijn wij hier voor."

"Dokter, ons gaat hier niet af, ons wil hier blij."

"Dat kan niet oom, jij moet hier uit." Oom wordt kwaad. "Kijk hierzoo jou verd..de Hollander, ons is hier baas en jij zal ons niet van die trein krij."

"Ja, oom, as jij dan niet wil afgaan, zal ik die rijtuig laat losmaak en jij kan hier blij."

"Nou ja, Hollander, ons zal gaan, maar ik zal fèr die president zè, hoe dat jullie ons mense hier op die ambulance-trein behandel."

"Ja oom, dat is recht."

Op 't naaste station „klimt" oom af met vrouw en kind, mopperend over die Hollanders, wat zelf koffie drink en niet voor die boere gé, „wat voor die land gebloed en gelij het" en die ouders van „hulle kinders wil schei."

OP GLENCOE.

Gillende kwam de trein voor het kleine station en stond stil met een hort. De verplegers en nurses maakten een dronken beweging en de patiënten met het been in een spalk of een arm in het gips zuchtten „au" of vloekten „damn." Want het is niet zoo zondig als men in het Engelsch vloekt.

De trein landt vlak aan het perron, geen vijf yards van het station verwijderd.

Het gewone gevraag naar den neef van een vriend of den broer van een tante bleef ditmaal achterwege. In het leege restauratielokaal was een klein commando verzameld en bij het kaarslicht ontdekte men een man achter de „bar.” Een man in 't zwart en met een wit dasje, een „leeraard”, die daar geen whiskey verkocht, maar het Woord zou prediken.

Op de toonbank lag een bijbel, verlicht door een paar kaarsen, de eenige in het lokaal aanwezig. Alle gezichten waren ernstig geplooid en keken vragend den spreker aan, die uit zijn psalmboekje een vers opzocht, dat niet te onbekend mocht zijn. Psalm 42: 1, „'t Hijgend hert der jacht ontkomen,” werd als algemeen bekend verondersteld en de woorden lang uithalende las de spreker het voor. Algemeene stilte. Wie zal 't eerst beginnen?

„Jong, zak weg!” fluisterde een jong boer een ander in 't oor en hij, als zanger bekend, hief aan.

Eigenlijk hief hij in 't geheel niet, want hij begon veel te laag. Maar dat is niks. Na een lang gebed, begon de prediker. „Geliefde Broeders en Zusters.” Dat laatste was een „mistake”, maar dat is ook niks.

„Gij die hier vergaderd zijt, om nog een woord van troost te hooren, voordat gij optrekt om den vijand te ontmoeten, die uw land tracht te veroveren, gij die hier” — „Zuster ik het dors!” Uit haar stil gepeins gewekt snelde de verpleegster toe en gaf den zieke een dronk.

„Ja, zij dorstten, die mannen van Gideon, die zoo getrouwen, die uitverkoren waren om den Mi-di-a-niet te slaan.

„Zij dorstten zooals het ook u zal gaan, mijne broeders, als gij in de hitte des strijds zult zijn, evenals die dappere kleine schare, die optoog om een groote menigte te ontmoeten. Maar hun geloof bleef onwrikbaar. Zij aarzelden niet, want zij wisten — „Zuster, gêe 'n bietje die pot,” klonk het andermaal uit een der bedden. Met verheffing van stem vervolgde de prediker: „En zal niet uwe overwinning heerlijk zijn?”

„Ek wensch, die ouw wil stil blij,” zuchtte een der gewonden, „ik kan gaar niet slaap.” „Nea wat, hij gezels te banje, laat hom gaan slaap,” bromde een ander. „Hij is zómar 'n zendeling. Ek ken fêr hom, hij beteekent niks.” „Jong,” zei een derde, „moet niet praat, kjerl. Die mensche zal altemets nog zwaar krij, jij kan nie zè nie, wat hulle nog oêrkom!” „Nou ja, dat is goed genug, mar hij weet mos, dat ons hier lè en hij zal ons uit die slaap hou. Hoor, daar zing hulle.”

Uit het station klonk 32-stemmig: „Prijs den Heer met blijde galmen,” nieuwe zangwijze en toen:

„En nu ten slotte, mijne broeders,” — „Mijn mastig, is hij nou nog niet klaar?” zei een ontevredene in den ziekenwagen. Hieraan stoorde zich echter de spreker niet en ging voort of liever herhaalde en herhaalde: „de dappere schare van Gideon.” Een met kaarswalmen verdikte lucht trilde in het lokaal. De boeren gaapten

en trachtten zich wakker te houden. Spookachtig gleed de schaduw van den dominee over de limonade-flesschen, waarop menig oog gericht was. 't Was ook zoo warm. Eindelijk zei de prediker „amen.” Een zucht van verlichting ontsnapte velen. 't Was mooi, maar toch — „jong hè jij twak? ¹⁾ was de eerste vraag bij 't uitgaan.

't Was nu stil in den ziekenwagen. Slechts twee licht gewonden hielden nabetrachting.

„Mar hij het daarom toch goed gepraat. Ek mien as 'n mens zoo oorlog toe gaan, wil hij graag dat die predikant kom helpen bid.” „Hoe kom?” „Ja, dit's nou zoo mar zoo, naar ek mien.” „Ach jong, dit's bog!”

„Nou mot julle stil blij hoor.”

„Ja dokter.”

Ook zij legden zich neder en weldra was alles in diepe rust.

KRIJGSVERHALEN.

„En waar heb jij die wond gekregen, ou-baas?”

„Op Spioenskop, dokter.”

„Was jij daar?”

„Ja, ek was daar.”

„Jullie het zwaar gekrij, nè?”

¹⁾ „Twak” tabak.

„Ja dokter, hulle is die dag vóór gister, begin met ons te bombardeer, hulle het ons vreeselijk geschiet. Die bomme het om ons gebars en 'n mens moest mar altijd zijn kop weg houw. Die liedijt maak jou mos heelemaal malkop as hij dich bij jou kom. Ons het daarom gehou en plat gelè. Toe is die Engelsche begin met ons te storm mar ons het hulle geschiet, dat dit zoo bars. Hulle gè nie om nie, en hulle kom, kom oër hulle dooi-mensche heen. Hulle het drie keer gestorm, mar hulle het nie kans gekrij nie. Hulle lè zoo mar as boschjes.”

„Wanneer is jij geschiet ou-baas?”

„Net toe hulle het opgehouw om te stórm dokter, krij ik die koël hier in die blad.”

Onder dit gesprek zijn twee andere patiënten ook bezig hunne avonturen te verhalen.

„Jong, waar is jij geschiet?” vraagt de een aan zijn overbuurman.

„Nea, ik is nie geschiet nie, ik is zoo mar ziekerig. En jij?”

„Ek het die koël in die arm gekrij toe ons die kop gestormd het.”

„Jong, die oorlog is daarom zwaar,” zegt de zieke. „Ek was al op Dundee en Elandslaagte gewees.” „Jong,” is het antwoord, „ik het gedenk, jij is net nou gekom, hoe kom het ik jou dan in Pretoria gezien.”

„Nea, toe was ik met verlof.”

„Ja, ik was ook al in Dundee en Elandslaagte en Modderspruit.”

De „zieke” valt in slaap.

„Hans, Hans,” roept fluisterend uit een der bedden een andere gewonde tot den spreker met de arm-wond. „Ja!” zegt Hans. „Jong, hoe ken jij nou toch zoo lieg, jij was mos nooit op Modderspruit en Elands-laagte.” „Ek weet mos, maar hij,” wijzende op den zieke, „was ook nooit op Dundee en Elands-laagte. Hij wil wijs dat hij kan lieg. Nouw wijs ek oek fèr hom.”

„Jong, jij is daarom al te snaaks.”

Voor zooverre de wonden of ziekten dit toelaten beginnen nu alle kranken hunne verhalen te doen. Met een goede dosis fantasie opgesmukt geeft de één een verhaal van een „nauwe ontkoming”, „hoe die koëls om hem gewaai het en hoe hij plat gelè het.”

Een ander vertelt al steunend „hoe lekker hij gister geschiet het en hoe die Engelse geloop het en hoe hulle zoo mar in boschjes gelè het.”

En met een zucht zich neerleggende: „Ja ons het toch te lekker geschiet.”

„Was Oom Hans ook daar, toe 't ons die Engelse zoo maar op streepe geschiet het?” vraagt een zeun aan een oom. „Ja jong, die arme goed het vervloekst heet achter gekrij. Mar ik het hulle gezien lè, heeltemaal stukkend geschiet en die bloed het zoo mar gestaan.” Hierbij spreidt hij zijn vingers wijd van elkander uit en herhaalt: „die bloed het net zóó gestaan.”

LEUGENS.

„Naant, 1) tante! Ek het hier 'n maat van mij en hij is banje gewond aan zijn hand. Hij het zeer gekrij bij die gevecht van vandaag.”

De man praat draderig. Akelig draderig. Hij is jong, geel van kleur, met 'n „Chinees boordje” 2) en kort zwart haar.

„Tante” is de oudste verpleegster, gelukkig een Afrikaansche die graag „lolt” en als de Atheners rond gaat om „nieuwigheden” te hooren.

„Naant, ou-maat, waar is die maat van jou?”

„Nea, ek zal hom loop haal, hij is in die diekantste carriage.”

De maat wordt gebracht en heeft 'n schot door zijn hand.

„Hoe kom jij daaraan?” vraagt de dokter. „Hoe is het mogelijk dat jij 'n kogel door je hand kunt krijgen op die manier?”

„Nea dokter, ik weat nie. Ek staan, en kijk, en toe ek weer kijk, het ek die koel in die hand.”

„Maar het is eenvoudig onmogelijk,” beweert de dokter, „dat je een kogel op die wijze door je hand kunt krijgen. Waar kwam die kogel dan vandaan?”

„Ek weet toch nie dokter.”

„Heb je dan je zelf geschoten?”

„Ek weet toch nie dokter.”

1) Goeden avond.

2) Een staand boordje.

„Nu ik weet 't wel,” bromt de dokter, terwijl hij zich gereed maakt den man te verbinden.

Ondertusschen heeft de „nurse” den bringer der jobstijding over het gevecht van dien dag geïnterviewd.

„Hoe is dit gegaan vandaag, ou-maat?”

„Nea tante, ons het die Engelsche banje zeer gelaat krij,” antwoordt hij draderig, vreeselijk draderig. „Mar die Heere is met ons gewees, ons het omtrent 10000 gevangen geneem. Tienduizend!!”

Hoe patriotisch ook, dit is voor de nurse wel 'n beetje „al te banje.”

„Mar, ou-neef, is dit waar, hoe weet jij dit?” „Ja, tante, toe ons van die slagveld weggetrek het, was hulle bezig die Engelse te ontwapen.” Ondertusschen zijn meer verplegers van het groote feit verwittigd en de verhaler komt onder een kruisvuur van vragen.

„Mar kjerl, hoe kom weet hulle daar op de stasie daar niks van? As daar zoo banje gevangen gewees is, moet toch die Z. A. S. M. kennis gekrij het van die zaak.”

„Ik geloof daar niks van,” zegt een ander.

Nu meent de nurse te moeten beweren, dat „bij die Heere niks te wonderlijk is en dat alle ongeloof ons zal onderbreng as ons nie vertrouwd en geloof” en zij besluit: „Ik geloof dit zeker!”

Ondertusschen is een der oppassers met den bringer dezer tijding aan 't argumenteeren. „Mar jong, ek geloof dit niet! Hoe is dit dan mogelijk? Daar moet

mos banje waõns ¹⁾ fer die vervoer van zóó banje prisoniers gebruik worre en die Z. A. S. M. zal daar dan voor moet zorg."

"Nou ja, ek weat ook nie, al te mets is dit 7000," zegt de neef, „maar dit is zeker, daar is 'n groote klomp. Of course, ek weet nie zeker nie, of daar zóó banje is." „Jij zult zien," fluistert de eene verpleger den anderen in 't oor, „hij lieg zoo mar."

Den volgenden morgen komt het officieele bericht, dat er bij het gevecht van gisteren 187 gevangenen genomen zijn.

Op den avond van dien dag sluipt de verhaler van gisteren den trein voorbij, doch niet zonder opgemerkt te worden door een der oppassers.

„Jong, waar is nou jou 10000 gevangenen? hé?"

„Nea, ou-maat, ek het ook mar zoo gehoor van die andere mense, hulle praat toch banje. Mastig, hulle lieg, nè?"

Toen ik een paar dagen na dit voorval deze geschiedenis aan een mijner Afrikaansche kennissen verhaalde, deelde hij mij de volgende geschiedenis mede, mij verzekerende, dat dit een ware geschiedenis was. Ik geef ze hier weer zooals hij ze mij gaf.

„Bij het begin van den oorlog trok een oude boer terug naar Kimberley. Hij had vier dagen verlof gehad en ging zich weer bij zijn lager aansluiten. Zijn naam was Pieters, ou-Pieters. Gjert Pieters van Potchefstroom. Niet ver van zijn lager ontmoette hij iemand, die op verlof uitging met zijn achterrijertje. Hij had

¹⁾ Waõns : Wagens.

den man eerder ontmoet en kende hem bij den naam van Slim-Hans. Slim-Hans kende echter ou-Gjert niet.

„Morre neef!” „Morre oom. Hoe gaan dit nou?” „Nea, dit gaat nog zoo mar zoo.”

„Hoe lijk dit bij Kimberley?” „Nea dit gaan nog achter mekaar. Gister het die Engelse 'n uitval gedaan, mar ons het hulle teruggeslaan.” Slim-Hans gaf een uitgebreid verslag van dien uitval, waarbij hij duchtig met spek schoot.

Oom-Gjert merkt dit, doch luistert met opmerkzaamheid. Eindelijk heeft Slim-Hans „klaar gevertel.”

„En ou-neef,” begint oom-Gjert, „hoe gaan dit in die Potchefstroomlager. Is daar ook van gesneuveld?”

„Ja, daar is partij van hulle dood.”

„Weet jij nie of Pieters van Potchefstroom zijn distrik dood of gesneuveld is?” vraagt oom Gjert.

„Ja,” zegt neef Hans, „hij is dood.”

„Mar is jij zeker ou-neef?”

„Ja oom ek is.”

„Mar man, ek ken hom goed en dit zou toch al te treurig wees fer zijn famielje.”

„Jaaa. Hij is gister begrave. Ek was daar.”

„Mar jong, is dit dan nie 'n mistake nie?”

„Nea wat, oom, ek ken hom goed. Ons was bij die begravenis. Die predikant het banje mooi gepraat bij die graf.”

„Mar kijk,” antwoord oom Gjert, „ek ken dit amper nie geloof nie. Ek ken zoo goed fer hom. Is jij dan nie verkeerd nie?”

„Nea oom, ek is zeker! Sixpence!” (neef Hans roept.

zijn achterrijdertje toe) „Sixpence, was ons nie bij die begravenis van Oom Gjert gister?”

„Jaaa ou-baas,” roept Sixpence.

„Kijk, kjerl, hoe kan jij dan zoo praat. Ek is zelf Gjert Pieters van Potchefstroom.”

Neef Hans blijft kalm.

„Mastig Oom Gjert, wat ken die mensch toch banje lieg, nè?”

„Naant, oom Gjert!”

BIJ HET COMMISSARIAAT.

Het is bij een der tenten bekend geworden, dat er met de laatste bezending suiker en koffie is aangekomen, artikelen welke „schaars” waren in de laatste dagen. Terstond maakt een der jonge Afrikaners zich gereed een ritje naar de tent van den „assistent-onder-krijgskommissaris” te maken, in de veronderstelling, dat, als er suiker is, die dáár moet zijn, en vergetende, dat het twee uur rijdens neemt om „die goed” van het laatste station Modderspruit, naar het commissariaat te vervoeren.

Als „assist. onder-krijgskommissaris” fungeert een Hollander. Hij is een klein manneke, tusschen de 50 en 60 jaar, grijs haar en grijs puntbaardje. Zeer conscientieus vat hij zijn plicht op en houdt getrouw

aanteekening van wat aankomt en uitgaat. Een zeldzaamheid in dit ambt, daar het werkwoord „vat” en de vorm „ons vat” nergens meer gebruikt wordt dan bij het commissariaat. Dit is niet de schuld van den krijgscmissaris, daar hij dikwijls eenvoudig moet zwichten voor de méerderheid, die zich niet om zijn protest bekommert en „vat.”

De jonge boer treedt de tent van den krijgscmissaris binnen.

„Gerritse,” zoo heet deze, „ik wil suiker hè en koffie!”
„Waarde vriend,” begint Gerritse, „er is geen suiker en ook geen koffie.”

„Hoe ken jij nou zoo praat man? Net nou is daar een man gekom bij onze tent en hij het gezè, dat daar suiker en koffie is angekom.”

„Dat kan zijn, maar ik heb hier niets.”

„Kijk hierzoo, Hollander, daar *is* suiker en koffie en jij moet fer mij gé.”

„Maar ik heb geen koffie en ook geen suiker, mijn goeie man, kijk maar zelf.”

Op dit oogenblik komen een paar andere boeren in de tent.

„Zoo neef Hans, waar kom jij vandaan?”

„Jong, ek kom van die Dongela.” ¹⁾

„Julle het die Engelse daar leelijk gekré.” „Ja jong, ons het zwaar gekrij, bitter zwaar. Hulle het gestorm, mar ons het hulle an boschjes doodgeschiet.”

„Jaaa.”

¹⁾ Tugela.

„Mastig kjerl, ek wensch ek was ook daargeweës, mar ons mag niet uit onze possiessies gaan,” zegt de jonge koffie-en-suiker man. Hij kon echter geen andere reden voor zijn afwezigheid opgeven, dan dat hij geen lust had, toen vrijwilligers opgeroepen werden. Hij het „lievenster geblij lè.”

Plotseling herinnert hij zich de reden van zijn komst en probeert het op een andere manier.

„Nea wat, meneer Gerritse, kijk, ou-vrind, jij kan mij gerust 'n bietje koffie en suiker gè, toe ou maat.”

„Maar, waarde heer, ik heb u al gezegd, ik heb geen koffie en ook geen suiker.”

De jongeling staat op.

„Ja, jij Hollander, jij krijg hier mar lekker en ons moet in die nacht zwaar krijg! Jij suip die goed uit, mar wach 'n bietje” — en in zichzelf vloekend verdwijnt hij.

De oude schudt het hoofd en tracht zich tegenover de anderen te rechtvaardigen.

Hulle lach.

„Kijk ou Gerritse,” begint een, „het jij dan nie mielie-meel nie?”

„Ja ik heb een zak zoeven gekregen.”

„Die ken jij mar fer mij gé nè.”

„Nee, dat kan ik niet doen, Een zak, zegge één zak mielie meel voor een heel lager is onzin, dat weet ik ook wel, maar ik kan u dien zak niet geven.”

„Mar kjerl, ek moet hom hè, anderster vat ik hom.”

„Ja, als u die zak wil „vat” is dat uw zaak, maar ik geef hem u niet.”

„Mar Hollander, hoe kan ek dan klaar kom. Ek mot mielie meel hê ”

„Ja, ik mag u dat niet geven. Als u een briefje brengt van mijn patroon, zal ik u helpen.”

De boeren kijken elkander aan en schudden van 't lachen.

„Jong, watter patroon miejn jij dan. 'n Mauser of andere patroon. Man, hoe ken nou 'n patroon brief schrijven?”

Gerritse zucht.

„Nou ja, gé dan die halve zak.”

„Ik mag het heusch niet doen.”

„Nou ja, dan vat ons hom.”

„Dat moet u zelf weten hoor, maar ik heb geen orders die aan u te geven.”

„Nou ons vat hom.”

De boer vat hem, en gaat heen.

„Zoo gaat 't,” zucht de oude. „Ik kan er geen oog meer op houden. 't Is treurig, treurig! Ik wenschte dat ik nog jong was, dan ging ik leeren schieten, maar — wat moet ik doen?”

600/8174

Een ieder moet lezen:

„Een Eeuw van Onrecht”

UITGEVAARDIGD DOOR

F. W. REITZ.

MET EEN INLEIDEND WOORD VAN

Dr. H. J. KIEWIET DE JONGE.

Prijs 75 Cents.

In de serie ZUID-AFRIKAANSCH E VLUGSCHRIFTEN
zijn verschenen :

Wat zullen wij doen voor onze broeders in Zuid-Afrika?

DOOR

Jhr. Mr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

10 cent.

Weerstaat den Rhodesgeest!

DOOR

H. A. VAN GOGH.

10 cent.

Een stoomvaart-verbinding met Zuid-Afrika

DOOR

A. S. VAN REESEMA.

10 cent.

**Eene bladzijde uit de Geschiedenis van den
Oranje-Vrijstaat.**

DOOR

D. AITTON,

Leeraar aan het Grey-College te Bloemfontein.

10 cent.

**Eenige bladzijden uit de Geschiedenis van den
Vrijheidsstrijd der Transvaalsche Boeren**

DOOR

Dr. H. BLINK.

10 cent.

Generaal Joubert

DOOR

P. R. O. BOER.

20 cent.

Prijs voor de serie van 12 deeltjes f 1.—
(na overmaking van f 1.25 geregeld franco toezending per post).